

FRAGMENTA FAUNISTICA

Tom XVIII

Warszawa, 30 IX 1972

Nr 12

Henryk SZELEGIEWICZ

Zapiski afidologiczne z Babiej Góry (*Homoptera, Aphidodea*)

Mszyce ciągle jeszcze należą do mniej zbadanych owadów naszego kraju i na wielu obszarach Polski nie były dotąd badane wcale. Do takich obszarów należą przede wszystkim nasze góry. O afidofaunie Sudetów i Gór Świętokrzyskich nie wiemy praktycznie nic. Karpaty zostały dość dobrze zbadane po stronie słowackiej, są także wstępne opracowania Karpat Wschodnich i Południowych, ale nasze, północne zbocza Karpat stanowią nadal typową „białą plamę”. Dysponujemy jedynie bardzo fragmentarycznym, wstępnym opracowaniem mszyc Tatr i Gubałówki (SZELEGIEWICZ 1962) oraz wrywkowymi wiadomościami o mszycach Pienin i Bieszczadów (SZELEGIEWICZ 1968). Ten wstępny zwiad pozwala już jednak na stwierdzenie, że afidofauna północnych zboczy Karpat jest — z wyjątkiem nietypowych pod tym względem Pienin — wyjątkowo uboga i to zarówno pod względem jakościowym, jak też i ilościowym. Niemniej kryje ona w sobie wiele swoistych gatunków, ograniczonych w naszym kraju wyłącznie do gór lub tu znajdujących optymalne warunki rozwoju.

Mszyce omówione w niniejszych zapiskach zbierałem lub obserwowałem w lipcu 1969, w sierpniu 1970 i lipcu 1971 roku w czasie miesięcznych urlopów, które spędzałem we wsi Zawoja-Widły u stóp Babiej Góry. Zbierałem je głównie na pogórzu (w Widłach, Polichnie i Czatoży) i w reglu dolnym (zarówno masywu Babiej, jak i Policy), a mniej intensywnie w reglu górnym oraz sporadycznie powyżej regła górnego. W sumie zebrałem lub odnotowałem 145 gatunków mszyc, z których 10 nie było dotąd znanych z Polski, a kilka znanych było zaledwie z jednego stanowiska. Z gatunków nowych dla fauny Polski 5, a mianowicie *Pachypappella lactea* TULLGR., *Eulachnus alticola* BÖRN., *Aphis vetratri* WALK., *Sitobion dryopteridis* (HOLMAN) i *Macrosiphum oredonensis* REMAUD.,

należy do typowych mieszkańców gór i nie jest spotykana na niżu. Wydaje się, że także *Acyrtosiphon pelargonii potha* (BÖRN.) znajduje właśnie w górach optymalne warunki rozwoju i ma, co najmniej w faunie Polski, charakter gatunku górskiego. *Eulachnus alticola* BÖRN. jest gatunkiem alpejskim, który poza Alpami znany był dotąd tylko z jednego stanowiska w czeskich Karkonoszach i stanowisko na Sokolicy jest jedynym znanym dotąd stanowiskiem tego gatunku w Karpatach. Gatunkami nowymi dla Karpat są także *Aphis berlinskii* HUCULAK i *Sitobion dryopteridis* (HOLMAN).

Przeprowadzony przeze mnie rekonesans uwzględniał tylko jeden okres wegetacji (lato) i miał zbyt wyrwykowy, fragmentaryczny charakter aby mógł posłużyć za podstawę charakterystyki mszyc Babiej Góry. Pozwala jedynie na sformułowanie kilku najogólniejszych wniosków. Podobnie jak w Tatrach, również i w masywie Babiej Góry obserwujemy charakterystyczne ubożenie składu gatunkowego mszyc wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza. Najbogatszą afidofaunę ma piętro pogórza, gdzie przeważającym składnikiem są gatunki niżowe i borealno-alpejskie (np. *Asiphum tremulae*, *Pachypappella lactea*, *Aphis berlinskii* itp.). Jeszcze stosunkowo bogatą afidofaunę ma piętro regła dolnego, w którym obok niżowych i borealno-alpejskich występują także typowe gatunki górskie (np. *Cinara confinis*, *C. stroyani*, *Macrosiphum prenathidis*, *M. oredonensis*, *M. funestum*, *Sitobion dryopteridis*, *Amphorophora ampullata* itp.). W reglu górnym obserwujemy stopniowe i wyraźne ubożenie afidofauny. W składzie gatunkowym przeważają elementy dolnoreglowe, a w wyższych partiach regła górnego gatunki wysokogórskie, schodzące w dół wzdłuż potoków. Samo piętro kosodrzewiny jest już bardzo ubogie w mszyce. Spotykałem tu tylko gatunki wysokogórskie (np. *Eulachnus alticola*, *Aphis veratri* i *Delphiniobium junackianum*) oraz nieliczne gatunki ubikwistyczne (np. *Aphis farinosa*, *Sitobion avenae*). W niewielkim piętrze alpejskim występowania mszyc nie stwierdziłem.

Pełniejsza charakterystyka afidofauny masywu Babiej Góry możliwa będzie dopiero po przeprowadzeniu systematycznych badań afidofaunistycznych, uwzględniających cały okres wegetacyjny. Jestem przekonany, że ujawnią one obecność na Babiej Górze wielu jeszcze gatunków górskich, w tam także wysokogórskich elementów alpejskich. Wtedy też zaistnieje dopiero podstawa dla porównania mszyc Babiej Góry z mszycami innych części polskich Karpat.

Adelgidae

1. *Pineus strobi* (HARTIG)

Gatunek północnoamerykański, zawleczony do Europy wraz z wejmutką, która jest jego wtórną rośliną żywicielską. W Polsce jest gatunkiem anholocyklicznym, rozprzestrzenionym głównie w parkach i sztucznych zadrzewieniach. W górach nie był dotąd stwierdzony.

Obserwowałem go każdego roku na terenie Domu Pracy Twórczej PAN w Zawoi-Widłach, na korze grubszych konarów wejmutki (*Pinus strobus*).

2. *Adelges tardus* (DREYFUS)

Status systematyczny tej formy jest niepewny. Zwolennicy teorii tzw. gatunków agamicznych uznają ją za dobry gatunek, inni — jedynie za podgatunek lub partenogenetyczną formę *Adelges laricis*, która powstała w okresie lodowcowym we wschodnioeuropejskim, bezmodrzewiowym refugium świerka. Znana z prawie całej Palearktyki. W Polsce występuje pospolicie na całym obszarze naturalnego zasięgu świerka, a w pasie bezświerkowym — w parkach i ogrodach.

Obserwowałem tę mszycę dość często na całym pogórzcu, w reglu dolnym i rzadziej w reglu górnym, gdzie dochodzi prawie do górnej granicy lasu. Próbkę zebrałem w reglu dolnym (27 VIII 1970). W tym czasie pękały wyrosła uwalniając nimfy i pokazały się pierwsze, nieliczne jeszcze uskrzydłone.

3. *Sacchiphantes abietis* (LINNAEUS)

Podobnie jak poprzednia, forma ta ma nieustalony status systematyczny i podobną jak forma poprzednia historię. Rozprzestrzeniona szeroko w Europie i na Syberii. W Polsce wszędzie pospolita, w Karpatach znana dotąd z Beskidu Zachodniego i Tatr.

Obserwowałem ją dotąd tylko na pogórzcu i tylko raz w reglu dolnym. Próbkę zebrałem w tym samym czasie i na tym samym miejscu co gatunek poprzedni.

4. *Sacchiphantes viridis* (RATZEBURG)

Gatunek dwudomny, migrujący ze świerka (na którym wytwarza charakterystyczne wyrosła) na modrzew. Wyrosła dojrzewają wcześniej niż u *S. abietis*. Znany dotąd wyłącznie z Europy. Występuje prawdopodobnie także i w Mongolii, gdzie autor znalazł na modrzewiu syberyjskim i świerku w górach Chentej okazy, które nie różnią się morfologicznie od okazów europejskich. W Polsce występuje głównie na terenach, gdzie zachodzą na siebie zasięgi świerka i modrzewia, a poza tym jedynie w parkach i sztucznych zadrzewieniach z modrzewiem. Z Karpat znany był dotąd tylko z Tatr i Podtatrza.

Gatunek ten spotkałem tylko raz, w Widłach, na terenie Domu Pracy Twórczej PAN, 18 VIII 1970, na szpilkach modrzewia (*Larix decidua*) — pojedyncze uskrzydłone migrantki na złożach jaj.

Phylloxeridae5. *Phylloxera coccinea* (HEYDEN)

Żyje na dolnej powierzchni liści dębów, powodując powstawanie charakterystycznych białych plam, które następnie żółkną i zasychają. Występuje pospolicie na całym prawie obszarze naszego kraju, w górach prawdopodobnie tylko na pogórzu. Z Karpat nie był dotąd wykazywany.

Gatunek ten obserwowałem dość licznie w roku 1970 i mniej licznie w 1971 na pogórzu w Widłach na dębach (*Quercus robur*).

Pemphigidae6. *Eriosoma ulmi* (LINNAEUS)

Gatunek holarktyczny, pospolity na terenie całego kraju zarówno na niżu, jak i w niższych partiach gór, ale z Karpat u nas dotąd nie podawany. Migruje wczesnym latem z wiązu na korzenie porzeczek.

Puste już latem wyrosła tego gatunku obserwowałem każdego roku na pogórzu na liściach wiąza górskiego (*Ulmus scabra*). Występuje stale na wiązach obok Muzeum Parku Narodowego w Zawoi.

7. *Kaltenbachiella pallida* (HALIDAY)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Palearktyce. U nas znany był dotąd tylko z nizinnej i wyżynnej części kraju, gdzie występuje dość lokalnie i sporadycznie. Nowy dla polskich Karpat. Migruje z wiązu na korzenie roślin wargowych.

Latem 1971 r. wystąpił prawie masowo w lasku obok Muzeum Parku Narodowego w Zawoi. Zebrałem (24 VII 1971) liczne wyrosła na wiązie górskim (*Ulmus scabra*). Wyrosła te zawierały wyłącznie założycielki i liczne nimfy. Wynika z tego, że w przeciwieństwie do innych gatunków bawełnicowatych związanych z wiązem, migracja następuje u tego gatunku dopiero późnym latem.

8. *Tetraneura ulmi* (LINNAEUS)

Szeroko rozmieszczony w Palearktyce i zawleczony do Ameryki Północnej. Pospolity w całym kraju, z Karpat znany u nas dotąd tylko z pogórza Tatr i Beskidu Niskiego. Migruje z wiązu na korzenie traw. Obserwowałem tylko puste już latem wyrosła.

9. *Asiphum tremulae* (LINNAEUS)

Rozmieszczony na Syberii oraz w Europie Północnej, występuje także sporadycznie w górach Europy Środkowej i na Balkanach. W Polsce ma charakter gatunku borealno-alpejskiego i znany był dotąd z nielicznych stanowisk ze wschodniej części pobrzeża Bałtyku oraz z Pojezierza Mazurskiego i Sudetów Zachodnich. Nowy dla polskich Karpat. Migruje z osiki (*Populus tremula*) na korzenie świerka (*Picea abies*).

Pierwsze, puste wyrosła tego gatunku znalazłem na osice w sierpniu 1970 roku w Widłach. W lipcu 1971 r. obserwowałem je masowo na osikach w Widłach. Niestety, już na początku lipca były puste i tylko w jednym znalazłem jedną martwą uskrzydloną migrantkę. Lot migracyjny tego gatunku odbywa się bardzo wcześnie, prawdopodobnie w połowie lub nawet na początku czerwca.

10. *Pachypappella lactea* (TULLGREN)

Gatunek nowy dla fauny Polski. Migruje pod koniec lipca i na początku sierpnia na dotąd nie znanego żywiciela wtórny. Szeroko rozmieszczony w północnej Mongolii i na Syberii, w Europie Północnej, a także bardzo sporadycznie i lokalnie w górach Europy Środkowej.

Gatunek ten zbierałem wyłącznie w roku 1971: 7 VII i 17 VII w Widłach. Deformuje liście osiki (*Populus tremula*), tworząc charakterystyczne składki oraz powodując żółknięcie lub czerwienie i usychanie wszystkich liści zaatakowanego pędu — założycielki, uskrzydłone migrantki i liczne nimfy.

11. *Prociphilus bumeliae* (SCHRANK)

Gatunek dwudomny, migruje z jesionu na korzenie jodły pospolitej (*Abies alba*). Szeroko rozmieszczony w Europie i na Kaukazie. W Polsce znany prawie z terenu całego kraju, ale na północy rzadki, występuje jedynie sporadycznie i bardzo lokalnie. Na południu kraju, w areale jodły, dość pospolity. W Karpatach znany u nas z pogórza Tatr, Beskidu Niskiego i Bieszczadów. Obserwowałem wyłącznie puste wyrosła w lesie obok Muzeum oraz w reglu dolnym.

12. *Forda formicaria* HEYDEN

Szeroko rozprzestrzeniony w całej Palearktyce, ale forma dwudomna, holocykliczna występuje wyłącznie w obszarze śródziemnomorskim. W Polsce znany dotąd z Olsztyna, Bydgoszczy, Warszawy, Zakopanego i Tatr (regiel dolny Krokwi), ale prawdopodobnie występuje wszędzie.

Obserwowałem go dość pospolicie w piętrze pogórza oraz w dolnych partiach regla dolnego. Próbkę zebrałem (21 VII 1971) nad potokiem Rybny z korzeni *Poa* sp. — bezskrzydłe dzieworódki.

13. *Baizongia pistaciae* (LINNAEUS)

Gatunek śródziemnomorski, migrujący tam z pistacji na korzenie traw. W Europie Środkowej występuje bardzo rzadko i sporadycznie. Najbardziej wysunięte na północ stanowiska tego gatunku leżą w południowej Szwecji i Anglii oraz na wyspie Borkum. W Polsce znany był dotąd wyłącznie z Zakopanego.

Znalazłem tylko jeden okaz (bezskrzydła dzieworódka) tego gatunku w Widłach na korzeniach *Festuca* sp. w roku 1971.

Thelazidae14. *Mindarus abietinus* KOCH

Gatunek holarktyczny, jednodomny, o skróconym, ale pełnym cyklu rozwojowym. W Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk, ale prawdopodobnie pospolity na południu kraju w areale jodły. Na północy kraju występuje tylko sporadycznie w parkach. W Karpatach znany u nas dotąd tylko z Tatr i Beskidu Wschodniego.

Obserwowałem go pospolicie w piętrze pogórza i regłu dolnym. Próbkę zebrałem w regłu dolnym (4 VII 1969) ze szpilek jodły — uskrzydłone dzieworódki (sexupara).

Phyllaphididae15. *Drepanosiphum acerinum* (WALKER)

Występuje sporadycznie i bardzo lokalnie w całej Europie Zachodniej i Środkowej. W Polsce znany dotąd zaledwie z Olsztyna i Poznania. Nowy dla polskich Karpat.

Znalazłem tylko jedną uskrzydłą dzieworódkę na dolnej powierzchni liścia jaworu (*Acer pseudoplatanus*), rosnącego na terenie Domu Pracy Twórczej PAN w Widłach (18 VIII 1970).

16. *Drepanosiphum platanoidis* (SCHRANK)

Pospolity w całej Europie i Azji Zachodniej (Anatolia, Zakaukazie, Bliski Wschód, Azja Środkowa); zawleczony do Ameryki Północnej i Australii oraz na Tasmanię i Nową Zelandię. W Polsce wszędzie pospolity. W Karpatach znany u nas z Tatr i ich pogórza, Pienin i Beskidu Wschodniego.

Obserwowałem ten gatunek dość pospolicie w całym piętrze pogórza, rzadziej w reglu dolnym i tylko sporadycznie w reglu górnym. Próbkę zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) z liści jaworu (*Acer pseudoplatanus*).

17. *Symydobius oblongus* (HEYDEN)

Rozmieszczony szeroko w zachodniej Palearktyce; na wschód sięga po Bajkał i góry Chentej w Mongolii. U nas znany z kilkunastu stanowisk z całego prawie kraju. W Karpatach wykazany u nas dotąd tylko z Beskidu Niskiego.

Gatunek ten obserwowałem tylko dwukrotnie: w roku 1970 w reglu dolnym (27 VIII 1970, bezskrzydłe dzieworódki na *Betula verrucosa*) i w r. 1971 na terenie Widel.

18. *Euceraphis punctipennis* (ZETTERSTEDT)

Szeroko rozmieszczony w całej Holarktyce, zawleczony do Australii i na Tasmanię. Pospolity w całej Polsce, z Karpat wykazany dotąd tylko z pogórza Tatr.

Spotykałem ten gatunek dość często na pogórzu i tylko raz w reglu dolnym. Próbkę zebrałem w Widłach (22 VII 1969, uskrzydłone dzieworódki na *Betula verrucosa*).

19. *Phyllaphis fagi* (LINNAEUS)

Gatunek prawdopodobnie pierwotnie palearktyczny, obecnie rozprze-strzeniony w całej strefie umiarkowanej. W Ameryce Północnej, Australii i na Tasmanii oraz Nowej Zelandii na pewno zawleczony, gdyż występuje tam wyłącznie na bukach europejskiej proveniencji. Pospolity w całym kraju w areale buka oraz w parkach. W Karpatach znany był dotąd tylko z Bieszczadów i Tatr.

Obserwowałem go często w całym reglu dolnym i na pogórzu. Próbkę zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) z liści buka (*Fagus sylvatica*).

20. *Kallistaphis flava* (MORDVILKO)

Gatunek zachodniopalearktyczny, szeroko rozmieszczony w Europie, zachodniej Syberii i Azji Środkowej; zawleczony do Ameryki Północnej i Australii oraz na Tasmanię i Nową Zelandię. W Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk z prawie całego kraju. W Karpatach wykazany u nas dotąd tylko z pogórza Tatr.

Znalazłem tylko jedną uskrzydłą dzieworódkę w reglu dolnym masywu Policy (21 VII 1971) na brzozie (*Betula verrucosa*).

21. *Betulaphis quadrituberculata* (KALTENBACH)

Szeroko rozmieszczony w Holarktyce. W Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk, ale prawdopodobnie pospolity w całym kraju; w Karpatach wykazany u nas tylko z pogórza Tatr.

Gatunek ten zebrałem tylko dwukrotnie: raz na terenie wsi Zawoja (18 VII 1971, bezskrzydłe dzieworódki formy typowej) i drugi raz w reglu dolnym masywu Policy (21 VII 1971, bezskrzydłe dzieworódki formy *intermedia*) na dolnej powierzchni młodych, szczytowych liści brzozy (*Betula verrucosa*).

22. *Monaphis antennata* (KALTENBACH)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie z wyjątkiem Skandynawii i prawdopodobnie części południowej, jednak wszędzie występuje sporadycznie i bardzo lokalnie. W Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk na Niżu i z Beskidu Niskiego.

Zbierałem go tylko dwukrotnie: w Widłach (22 VII 1969, 3 uskrzydłone dzieworódki) i w reglu dolnym Policy (18 VII 1971, jedna uskrzydłona dzieworódka) na liściach brzozy (*Betula verrucosa*).

23. *Callaphis juglandis* (GOETZE)

Gatunek pierwotnie śródziemnomorski, który wraz z uprawą orzecha rozprzestrzenił się w całej zachodniej Palearktyce i w Ameryce Północnej. W Polsce znany z całego prawie kraju, ale w Karpatach wykazany tylko z pogórza Beskidu Wschodniego.

Znalazłem tylko 3 larwy w ogrodzie we wsi Zawoja-Widły (20 VIII 1970) na górnej powierzchni liścia młodego orzecha włoskiego (*Juglans regia*).

24. *Chromaphis juglandicola* (KALTENBACH)

Gatunek podobnie rozmieszczony jak poprzedni. Nowy dla polskich Karpat.

Pospolity w ogrodach na całym pogórzu. Zebrałem bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki w Widłach (20 VII 1971) na dolnej powierzchni liści orzecha włoskiego (*Juglans regia*).

25. *Eucallipterus tiliae* (LINNAEUS)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, na Kaukazie i w Azji Środkowej oraz (zawleczony?) w Ameryce Północnej. U nas pospolity w całym kraju, ale podawany zaledwie z kilkunastu stanowisk; w Karpatach wykazany u nas dotąd jedynie z pogórza Tatr.

Zebrałem go tylko w Widłach (6 VIII 1970) na liściach lipy (*Tilia* sp.) i obserwowałem także w 1971 roku. Występuje jednak w niezbyt dużej liczbie osobników (zaledwie kilka okazów na drzewie).

26. *Myzocallis carpini* (KOCH)

Szeroko rozmieszczony w Europie i na Kaukazie. W Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk na Niżu i w pasie wyżyn. Nowy dla polskich Karpat.

Obserwowałem go dość często w piętrze pogórza i sporadycznie w reglu dolnym Babiej Góry i Policy. Próbkę (kilka uskrzydłych dzieworódek) zebrałem w Widłach (6 VIII 1970) ze spodniej strony liści grabu (*Carpinus betulus*).

27. *Myzocallis coryli* (GOETZE)

Szeroko rozmieszczony w Europie, na Kaukazie i w Anatolii i wykazany także z Afryki Północnej (góry Atlas); zawleczony do Ameryki Północnej i na Tasmanię oraz Nową Zelandię. U nas dość pospolity, ale w Karpatach znany tylko z pogórza Tatr.

Zbierałem go tylko raz w Widłach (21 VII 1969) na liściach leszczyny (*Corylus avellana*).

28. *Tuberculoides annulatus* (HARTIG)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, na Kaukazie, w Anatolii i Azji Środkowej; zawleczony do Ameryki Północnej, Australii oraz na Tasmanię i Nową Zelandię. W Polsce wszędzie pospolity, ale z Karpat podawany dotąd tylko z pogórza Tatr i Beskidu Niskiego.

Występuje sporadycznie i niezbyt licznie na pogórzach. Próbkę zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) z liści dębu (*Quercus robur*).

29. *Pterocallis albida* BÖRNER

Gatunek europejski, znany dotąd tylko ze Skandynawii i Europy Środkowej i związany prawdopodobnie tylko z olszą szarą. W Polsce znany z terenu prawie całego kraju, a w Karpatach — z Zakopanego i Gubałówki.

Zbierałem go tylko raz nad potokiem w Widłach (18 VII 1971) na olszy szarej (*Alnus incana*) — bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki.

Chaitophoridae

30. *Periphyllus acericola* (WALKER)

Szeroko rozmieszczony w Europie. W Polsce prawdopodobnie wszędzie pospolity, ale znany zaledwie z kilku stanowisk; w Karpatach tylko z Tatr i pogórza Beskidu Wschodniego.

Gatunek ten znalazłem tylko raz w Widłach (22 VII 1969) na dolnej powierzchni liści jaworu (*Acer pseudoplatanus*) — uskrzydłone i bezskrzydłe dzieworódki oraz diapauzujące larwy.

31. *Periphyllus aceris* (LINNAEUS) H.R.L.

Rozmieszczony w Europie i na Zakaukaziu. W Polsce znany dotąd jedynie z Warszawy, Skierniewic, Puław, Poznania i Zakopanego, ale prawdopodobnie pospolity w całym kraju.

Obserwowałem go tylko w piętrze pogórza i to bardzo rzadko. Kilka diapauzujących larw zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) na liściach klonu ostrolistnego (*Acer platanoides*).

32. *Chaitophorus beuthani* (BÖRNER)

Znany dotąd tylko z Europy Północnej i Środkowej, ale według PINTERY (1968) występuje w całej Europie. W Polsce znany z kilku zaledwie stanowisk od pobrzeża Bałtyku (Władysławowo, Gdynia) aż po Tatry (Zakopane).

Obserwowałem go w badanym terenie dotąd bardzo rzadko i wyłącznie w piętrze pogórza, zwłaszcza nad potokami. Zebrałem bezskrzydłe dzieworódki w Widłach (17 VII 1971) z dolnej powierzchni liści *Salix viminalis*.

33. *Chaitophorus caprae* (MOSLEY)

Szeroko rozmieszczony w całej Europie. U nas wykazany dotąd tylko z kilku stanowisk (od Bałtyku do podnóża Tatr), ale prawdopodobnie pospolity w całym kraju.

Zbierałem go tylko raz w reglu dolnym Pasma Jałowieckiego (góra Patria, 24 VIII 1970) na liściach wierzby śląskiej (*Salix silesiaca*).

34. *Chaitophorus tremulae* KOCH

Szeroko rozmieszczony w całej zachodniej Palearktyce, sięga na wschód aż po góry Chentej w Mongolii. U nas znany prawie z całego kraju, ale w Karpatach tylko z podnóża Tatr.

Obserwowałem go dość często w piętrze pogórza i raz w reglu dolnym masywu Policy. Próbkę zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) na liściach osiki (*Populus tremula*).

35. *Chaitophorus truncatus* (HAUSMANN)

Szeroko rozmieszczony w całej zachodniej Palearktyce. Rozmieszczenie w Polsce słabo zbadane (podany zaledwie z 6 stanowisk); znany z pogórza Tatr.

Zbierałem go zaledwie dwukrotnie w piętrze pogórza nad potokami w Widłach (27 VII 1969 i 17 VII 1971) na wiklinie (*Salix purpurea*).

36. *Chaitophorus vitellinae* (SCHRANK)

Gatunek szeroko rozmieszczony w całej Europie i na Zakaukaziu; występuje także w Kazachstanie i zachodniej Syberii. U nas wykazywany z kilkunastu stanowisk, głównie na Niżu. Nowy dla polskich Karpat.

Znalazłem go tylko raz w Mosornem (19 VIII 1970) na gałązkach wierzby białej (*Salix alba*).

37. *Atheroides serrulatus* HALIDAY

Szeroko rozmieszczony w Europie, Anatolii i zachodniej Syberii. Prawdopodobnie pospolity w całym kraju. Z Karpat wykazywany u nas dotąd tylko z pogórza Tatr; widziałem jednak okazy zebrane w Bieszczadach powyżej regła dolnego, na poloninie.

Znalazłem go tylko we wsi Zawoja (G. R. N.), 6 VIII 1970, na *Festuca ovina* — bezskrzydłe dzieworódki.

Lachnidae

38. *Trama troglodytes* HEYDEN

Gatunek palearktyczny, szeroko rozmieszczony w Europie, na Zakaukaziu i Syberii Zachodniej oraz w Azji Środkowej; zawleczony do Ameryki Północnej. U nas znany prawie z całego kraju, a w Karpatach z Tatr (w reglu dolnym Małej Krokwi).

Występuje dość często w piętrze pogórza i sporadycznie w reglu dolnym. Zebrałem dwie próby: w reglu Pasma Jałowieckiego (26 VIII 1970) i w Widłach (20 VII 1971) — obydwie kolonie na korzeniach *Achillea millefolium*.

39. *Eulachnus agilis* (KALTENBACH)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, Anatolii i zachodniej Syberii, związany z sosną zwyczajną (*Pinus sylvestris*). W Polsce dość pospolity i znany z prawie całego kraju; w Karpatach notowany z Tatr i Pienin. U nas nie był dotąd notowany z kosówki, na której występuje u nas zazwyczaj *E. rileyi* (WILLIAMS).

Znalazłem tylko dwa okazy (uskrzydłą i bezskrzydłą dzieworódkę) na przełęczy Brona (21 VII 1971) na szpilkach kosówki.

40. *Eulachnus alticola* BÖRNER

Gatunek alpejski, związany ściśle z kosówką i do niedawna znany wyłącznie z Alp (Bawaria, Austria). Ostatnio wykazany także z jednego stanowiska w czeskich Karkonoszach. Stanowisko na Sokolicy jest więc pierwszym stanowiskiem tego gatunku w Karpatach. Gatunek nowy dla Polski.

Znalazłem go na Sokolicy (21 VII 1971) na szpilkach kosówki (*Pinus mugo*) – 1 samica amfigoniczna, 1 uskrzydłony samiec i 3 larwy.

41. *Schizolachnus pineti* (FABRICIUS)

Szeroko rozmieszczony w całej zachodniej Palearktyce, na wschód sięga po góry Chentej w Mongolii. Pospolity w całym kraju, w Karpatach notowany z Tatr, Pienin i Beskidu Wschodniego.

Gatunek ten spotkałem zaledwie raz w piętrze pogórza (Magurka, 26 VIII 1970) na szpilkach sosny zwyczajnej (*Pinus sylvestris*).

42. *Cinara boernerii* HILLE RIS LAMBERS

Rozmieszczony w całej zachodniej Palearktyce po Bajkał i góry Chentej w Mongolii na wschodzie. U nas wykazany zaledwie z kilku stanowisk, w Karpatach notowany z Gorców, pogórza Tatr i z Bieszczadów.

Mszycę tę obserwowałem na modrzewiach (*Larix decidua*) sporadycznie w całym piętrze pogórza i tylko kilka razy w reglu dolnym. Próby zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) i w reglu dolnym, powyżej Czatoży (21 VII 1971).

43. *Cinara bogdanowi* (MORDVILKO)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie i na Syberii; zawleczony do Ameryki Północnej. U nas znany prawie z całego kraju; w Karpatach wykazany z podnóża Tatr i z Pienin.

Znalazłem tylko jedną, niewielką kolonię tej mszycy w reglu dolnym (17 VII 1971) na odsłoniętych korzeniach świerka (*Picea abies*).

44. *Cinara confinis* (KOCH)

Gatunek rozmieszczony głównie w górach Europy Środkowej i Południowej, poza tym tylko sporadycznie w parkach; zawleczony do Ameryki Północnej. W Polsce znany był dotąd tylko z Pienin i Beskidu Wschodniego.

Na badanym terenie występuje dość często w całym reglu dolnym oraz rzadziej na pogórzu. Próby zebrałem z regla Policy (powyżej Wideł, 7 VII 1969) i regla Babiej Góry (powyżej Czatoży, 15 VII 1969).

Uwaga: W moim „Katalogu” przyjęłem za AJZENBERGIEM dla tego gatunku nazwę „*piceae*”. Interpretacja AJZENBERGA oparta była głównie na roślinie żywicielskiej. Jednak zapoznanie się z niezwykle rzadką, oryginalną akwarelą PANZERA, nie pozostawiło we mnie ani cienia wątpliwości, że PANZER opisując *Aphis piceae* miał do czynienia z gatunkiem typowo świerkowym, który KALTENBACH opisał później pod nazwą *Lachnus grossus*, a nie z gatunkiem tu omawianym. Dla gatunku z jodły w literaturze używa się często nazwy *Cinara abieticola* (CHOLODKOVSKY, 1899), ale dla mnie nie ulega wątpliwości, że nazwa ta jest młodszym synonimem nazwy *Lachnus confinis* KOCH, 1855.

45. *Cinara costata* (ZETTERSTEDT)

Szeroko rozmieszczony w Europie, wykazany także z Kazachstanu i Japonii; zawleczony do Ameryki Północnej i Australii. W Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk, a w Karpatach notowany u nas dotąd tylko z Gubałówki i Beskidu Wschodniego.

Gatunek ten obserwowałem co roku w Widłach na świerkach (*Picea abies*) rosnących przy drodze, tuż koło tartaku. Próbkę, złożoną z bezskrzydłych dzieworódek, zebrałem 9 VII 1971.

46. *Cinara juniperi* (DEGEER)

Mszycza ta jest szeroko rozmieszczona w Europie i na Zakaukaziu i była wykazywana także z Japonii i Ameryki Północnej; zawleczona na Nową Zelandię. Pospolita w całej Polsce, w Karpatach notowana u nas z pogórza Tatr, z Pienin i Beskidu Wschodniego.

Występuje dość pospolicie na jałowcu (*Juniperus communis*) na całym pogórzu Babiej Góry oraz sporadycznie na polanach w reglu dolnym. Próby zebrałem w Widłach (21 VII 1969 i 18 VIII 1970) oraz w reglu masywu Policy i Babiej Góry (24 VII 1971).

47. *Cinara pectinatae* (NÖRDLINGER)

Gatunek rozmieszczony głównie w górach i na pogórzu środkowej i południowej Europy, rzadziej w Europie Zachodniej i Północnej; wykazany także z Anatolii. U nas występuje wyłącznie na południu kraju w areale jodły pospolitej; w Karpatach notowany u nas z Tatr i Pienin.

Spotykałem go sporadycznie na jodłach (*Abies alba*) na całym pogórzu i w reglu dolnym. Próby zebrałem w Widłach (7 VII 1969) i w reglu Babiej Góry (24 VIII 1970).

48. *Cinara pilicornis* (HARTIG)

Szeroko rozmieszczony w Europie i na Zakaukaziu, ponadto znany z Anatolii, Azji Środkowej i Japonii; zawleczony do Ameryki Północnej. U nas wy-

stępuje w całym areale świerka, a w pasie bezświerkowym sporadycznie w parkach. W Karpatach notowany był u nas dotąd tylko z pogórza Tatr.

Gatunek ten zebrałem tylko raz w reglu dolnym Policy (powyżej Widel, 19 VIII 1970) na młodych pędach świerka (*Picea abies*).

49. *Cinara pinea* (MORDVILKO)

Gatunek szeroko rozmieszczony w zachodniej Palearktyce; zawleczony do Ameryki Północnej. PINTERA (1966) podaje go także z północnej Afryki, Indii, Chin i Japonii, ale dane te są błędne. Na wschód dochodzi tylko do Zabajkala i gór Chentej w Mongolii; dalej zastępuje go inny gatunek. Pospolity w całym kraju na sośnie pospolitej, a w górach na kosówce. W parkach żeruje też na innych gatunkach sosen, np. na sośnie czarnej. Z Karpat wykazany u nas dotąd tylko z Tatr i Babiej Góry.

Niewielką kolonię tej mszycy, złożoną z 2 uskrzydłych dzieworódek i kilku starszych larw, znalazłem na Sokolicy (10 VII 1971). Mszyce te żerowały na końcach młodych pędów kosówki (*Pinus mugo*) i były odwiedzane przez mrówki.

50. *Cinara stroyani* PAŠEK

Synonimy: *Cinara cistata* auct. nec BUCKTON; *Cinara piceicola*: auct. nec CHOLODKOVSKY; *Cinaropsis cistata* var. *stroyani* PAŠEK.

Prawdopodobnie szeroko rozmieszczony w całej Europie; zawleczony do Ameryki Północnej. Wbrew temu co pisze PINTERA (1966) nie występuje w Japonii. U nas znany dotąd (pod nazwą *C. piceicola* CHOL.) wyłącznie z Sudetów i Bieszczadów i prawdopodobnie ograniczony do terenów górskich i podgórskich.

Na badanym terenie należy do najpospolitszych gatunków z rodzaju *Cinara* CURT. Obserwowałem go bardzo często na świerkach (*Picea abies*) w reglu dolnym Babiej Góry, Policy i Pasma Jałowieckiego oraz na całym pogórzu. Próbkę zebrałem w różnych miejscach.

Aphididae

51. *Pterocomma jacksoni* THEOBALD

Gatunek rozmieszczony w Europie z wyjątkiem jej południowej części. W Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk na Niżu; nowy dla polskich Karpat.

Obserwowałem go dość często w całym piętrze pogórza i kilka razy w reglu dolnym masywu babiogórskiego na iwach (*Salix caprea*). Próbkę zebrałem w Widłach (22 VII 1969) na młodych gałązkach iwy.

52. *Pterocomma konoii* HORI

Szeroko rozmieszczony w północnej, środkowej i wschodniej Europie, na Zakaukaziu, w Azji Środkowej, Syberii, północnej Mongolii, Korei, północnych Chinach i Japonii. W Polsce wszędzie pospolity, ale w Karpatach notowany dotąd tylko z Pogórza Przemyskiego.

Występuje sporadycznie w piętrze pogórza (Mosorne, Widły, Policzne, Czatoża), w reglu dolnym dotąd go nie obserwowałem. Próbki zebrałem w Mosornem (14 VII 1969) i Widłach (12 VII 1969), obydwie zebrałem z wierzby białej (*Salix alba*), na której mszyce żerowały w szczelinach pnia i u nasady grubszych gałęzi.

53. *Pterocomma steinheili* (MORDVILKO) s. l.

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie z wyjątkiem skrajnego południa. Tworzy dwa podgatunki geograficzne, z których jeden — *P. steinheili ringdahli* WAHLGREN ma charakter borealno-alpejski i znany jest w Polsce wyłącznie z Karpat, a drugi — *P. steinheili steinheili* — występuje w całej Europie, a u nas na Nizinach.

Niewielką kolonię tej mszyce znalazłem w Widłach (17 VII 1971) nad potokiem Jaworzyna na gałązkach *Salix* sp. (gatunek wąskolistny). Kolonia ta składała się wyłącznie z larw i nimf i dlatego nie może być oznaczona do podgatunku, ale prawdopodobnie należy do podgatunku *ringdahli* WAHLGR.

54. *Hyalopterus pruni* (GEOFFROY)

Gatunek kosmopolityczny, prawdopodobnie pochodzenia palearktycznego. Migruje fakultatywnie ze śliwy i tarniny na trzcinę. Notowany jako szkodnik śliwy i wektor chorób wirusowych roślin. Występuje pospolicie w całym kraju od Bałtyku po Karpaty, ale w górach rzadki.

Gatunek ten obserwowałem tylko raz, w Mosornem (23 VII 1971), gdzie wystąpił masowo na tarninie (*Prunus spinosa*).

55. *Aphis acanthi* SCHRANK

Gatunek blisko spokrewniony i często nie odróżniany od *Aphis fabae* SCOP. Występuje w Europie Środkowej, jest prawdopodobnie znacznie szerzej rozmieszczony, ale mylony był dotąd z *A. fabae*. W moim „Katalogu” podawany jako wątpliwy z Gorzowa Wlkp. i Poznania, lecz do tego gatunku odnosi się także część danych, zwłaszcza z ostów i ostroźnia, omówionych pod *A. fabae* SCOP. i *A. solanella* THEOB.

Obserwowałem go głównie na pogórzcu, gdzie występował dość często na ostrożniu. Próbkę zebrałem w Widłach (18 VII 1971) na *Cirsium arvense*. Mszyce odwiedzane były przez mrówki.

56. *Aphis acetosae* LINNAEUS

Szeroko rozmieszczony w Europie, wykazywany także z Ameryki Północnej, ale dane te wymagają potwierdzenia. U nas dość pospolity na Niżu i w pasie wyżyn. Nowy dla polskich Karpat.

Znalazłem tylko jedną kolonię tej mszycy w Widłach (9 VII 1971) na korzeniach szczawiu (*Rumex acetosa*). Kolonia składała się wyłącznie z bezskrzydłych dzieworódek oraz larw i była odwiedzana przez mrówki.

57. *Aphis affinis* DEL GUERCIO

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, na Zakaukaziu i w Azji Środkowej. U nas znany zaledwie z kilku stanowisk, głównie na południu kraju. Nowy dla polskich Karpat.

Występuje na badanym terenie wyłącznie na pogórzcu, głównie nad potokami, rowami i w wilgotnych miejscach. Próbkę zebrałem w Widłach (20 VII 1971) z mięty (*Mentha* sp.) rosnącej nad rowem odwadniającym. Mszyce żerowały na czubkach młodych pędów powodując deformację liści mięty — liście wypukłe i odgięte w dół, niekiedy nieznacznie odbarwione.

58. *Aphis berlinskii* HUCULAK

Mszyca niedawno opisana z Pojezierza Mazurskiego (Olsztyn, Ługwałd, Łyna), o nie znanym rozmieszczeniu. Występuje głównie na skraju lasów, na polanach leśnych i przesiekach. Być może jest to gatunek borealno-alpejski. Nowy dla Karpat.

Znalazłem go tylko raz w Widłach (18 VIII 1970) na skraju regła dolnego, na korzeniach przetacznika ożankowego (*Veronica chamaedrys*). Kolonia składała się z bezskrzydłych dzieworódek, larw oraz jednej uskrzydłonej dzieworódki i odwiedzana była przez mrówki.

59. *Aphis chloris* KOCH

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie i Azji Środkowej. Charakteryzuje się bardzo zmiennym ubarwieniem ciała i trybem życia. W zależności od pory roku oraz szerokości geograficznej zmienia barwę i miejsce żerowania.

Wiosną, a na północy kraju także w ciągu lata jest zielony i żeruje na górnych, młodych pędach rośliny, zaś późnym latem schodzi na dolną powierzchnię odziomkowych liści, na szyjkę korzeniową, a nawet korzenie i przybiera barwę żółtozieloną, niekiedy nawet, zwłaszcza na południu kraju, cytronowożółtą. Znany u nas z rozproszonych stanowisk na Niżu oraz z Wyżyny Małopolskiej i Lubelskiej. Z polskiej części Karpat nie był dotąd znany.

Występuje dość pospolicie na pogórzu Babiej Góry, rzadziej w reglu dolnym, wzdłuż dróg, na polanach i skraju regla. Próbę zebrałem w Polichnie (18 VIII 1970) na skraju regla dolnego z korzeni dziurawca (*Hypericum* sp.).

60. *Aphis confusa* WALKER (sensu BÖRNER)

Szeroko rozmieszczony w Europie na świerzbniicy i driakwi. Znany u nas z kilku stanowisk na Niżu i z Wyżyny Małopolskiej. Nowy dla polskich Karpat.

Pospolity na całym pogórzu Babiej Góry, wchodzi także w dolne partie regla dolnego. Próby zebrałem w Widłach (23 VII 1969) i Mosornem (24 VII 1970). Mszyce żerowały u nasady liści i na szyjce korzeniowej świerzbniicy polnej (*Knautia arvensis*) i były zawsze odwiedzane przez mrówki.

Uwaga: W moim „Katalogu” pod nazwą „*A. confusa*” podałem inny gatunek, a mianowicie *A. thomasi* (BÖRNER), prawdziwa *A. confusa* WALK. wykazana jest tam pod nazwą *A. ochropus* KOCH. Moje rozważania nad interpretacją tych trzech gatunków (SZELEGIEWICZ 1967) okazały się całkowicie mylne (HEIE 1969). Mszyce ze szczeci, opisane przez KOCHA pod nazwą *A. ochropus*, prawdopodobnie nie są identyczne z *A. confusa* jak sądził BÖRNER, ale stanowią być może odrębny gatunek, różniący się od *A. confusa* budową i długością ssawki.

61. *Aphis euphorbiae* KALTENBACH

Szeroko rozmieszczony w Europie z wyjątkiem skrajnej północy, podawany także z południowego Kazachstanu i Uzbekistanu; zawleczony do Australii i południowej Afryki. U nas notowany z rozproszonych stanowisk na Niżu, z Wyżyny Małopolskiej, Gór Świętokrzyskich i okolic Przemyśla. Z polskiej części Karpat dotąd nie notowany.

Gatunek ten znalazłem tylko raz nad Potokiem Jałowieckim w Widłach (18 VIII 1970) na wilczomleczu sosence (*Euphorbia cyparissias*). Kolonia była odwiedzana przez mrówki i składała się wyłącznie z bezskrzydłych dzieworódek i larw.

62. *Aphis fabae* SCOPOLI

Do niedawna uważany za gatunek kosmopolityczny, ale zwykle mylony z innymi, blisko spokrewnionymi gatunkami. Pewne dane o występowaniu tego gatunku odnoszą się tylko do Ameryki Północnej i zachodniej Palearktyki.

Brak tego gatunku w Mongolii i na Dalekim Wschodzie oraz w Afryce na południe od Sahary. Również materiały z Bliskiego Wschodu z moich zbiorów należą do innych gatunków. Pospolity w całym kraju i powszechnie uważany za polifaga, ale stale mylony z innymi gatunkami. Ze względu na duże znaczenie gospodarcze tego gatunku (poważny szkodnik okopowych, zwłaszcza buraka i przenosiciel chorób wirusowych roślin) należałoby podjąć u nas szeroko zakrojone badania taksonomiczno-bionomiczne nad całą grupą gatunkową „*fabae*”.

Obserwowałem go pospolicie w całym piętrze pogórza Babiej Góry, rzadziej i tylko sporadycznie w reglu dolnym. Występuje tu bardzo często na łobodzie i roślinach z rodziny baldaszkowatych, takich jak *Aegopodium*, *Chaerophyllum*, *Angelica* itp. Okazy z roślin baldaszkowatych są wyraźnie karłowate i tworzą niewielkie kolonie, słabo rozradzające się. Można z tego wnosić, że rośliny te nie stanowią typowych żywicieli tej mszycy i kolonizowane są tylko przypadkowo i przejściowo.

63. *Aphis farinosa* GMELIN

Mszyca ta występuje pospolicie w całej Holarktyce na różnych gatunkach wierzb. Ma wyraźnie skrócony cykl rozwojowy, który kończy się wytworzeniem pokolenia obupłciowego już w połowie lata. U nas wszędzie pospolita, w górach sięga aż po piętro subalpejskie.

Obserwowałem ją dość często na całym pogórzu Babiej Góry, w reglu dolnym, rzadziej w reglu górnym i tylko raz w piętrze kosówki pod Kościólkami. Próbki zebrałem pod Kościólkami (10 VII 1969) z wierzby (*Salix* sp.) i w Widłach (8 VII 1971) na wierzbie śląskiej (*Salix silesiaca*).

64. *Aphis frangulae* KALTENBACH

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, na Zakaukaziu i w Azji Środkowej. U nas wszędzie pospolity. Tworzy szereg podgatunków bionomicznych, różniących się cyklem rozwojowym i wybiórczością pokarmową. W moim „Katalogu” podgatunki te potraktowane były jako odrębne gatunki: *A. frangulae*, *A. capsellae* KALT., *A. beccabungae* KOCH, *A. gossypii* GLOVER. Również i ten gatunek wymaga pilnie nowych badań taksonomiczno-bionomicznych, gdyż niektóre z jego podgatunków lub ras mają duże znaczenie jako szkodniki upraw i przenosiciele chorób wirusowych.

Na badanym terenie obserwowałem tę mszycę niezbyt często na pogórzu i sporadycznie w reglu dolnym, głównie na kruszynie (*Frangula alnus*). Próbki zebrałem w Widłach w r. 1969, 1970 i 1971, we wszystkich przypadkach z gałązek kruszyny. Mszyce były zawsze odwiedzane przez mrówki.

65. *Aphis hypochoeridis* (BÖRNER)

Gatunek europejski o słabo zbadanym rozmieszczeniu. Znany dotąd z Wielkiej Brytanii, Szwecji, Danii, NRD (okolice Naumburga, Meklemburgia), Polski i Czechosłowacji. U nas wykazany dotąd zaledwie z okolic Ostródy i Warszawy. Nowy dla polskich Karpat.

Znalazłem tylko jedną kolonię tej mszycy w piętrze pogórza w Widłach (20 VIII 1970), na korzeniach prosienicznika (*Hypochoeris* sp.), rosnącego w przydrożnym rowie. Kolonia składała się z bezskrzydłych dzieworódek i nimf i była odwiedzana przez mrówki.

66. *Aphis idaei* VAN DER GOOT

Szeroko rozmieszczony w Europie i zachodniej Syberii oraz na Zakaukaziu, w Kazachstanie i Azji Środkowej. U nas pospolity na Nizinie i na Wyżynie Małopolskiej i Lubelskiej, a w Karpatach notowany dotąd tylko z pogórza Tatr.

Występuje na całym pogórzu i w reglu dolnym Babiej Góry, ale obserwowałem go rzadko i sporadycznie. Próbkę zebrałem w Widłach (20 VII 1971) nad potokiem Jaworzyna, na malinie (*Rubus idaeus*). Mszyce odwiedzane były przez mrówki, a ich żerowanie spowodowało powstanie charakterystycznych deformacji liści wierzchołkowych.

67. *Aphis plantaginis* GOETZE

Pospolity w całej Europie, na Kaukazie i w Azji Mniejszej; występuje także w Kazachstanie, Uzbekistanie i zachodniej Syberii. U nas znany zaledwie z kilku stanowisk na Nizinie, w Małopolsce i okolicach Przemyśla.

W górach rzadki i prawdopodobnie ograniczony tylko do piętra pogórza. Znalazłem tylko jedną kolonię tej mszycy w Mosornem (23 VII 1971), gdzie żerowała na ogonkach liściowych babki (*Plantago maior*). Mszyce odwiedzane były przez mrówki.

68. *Aphis pomi* DEGEER

Do niedawna uważany za gatunek kosmopolityczny, ale prawdopodobnie ograniczony tylko do Holarktyki. Na półkuli południowej, a nawet już w Europie Południowej i Azji Wschodniej zastępuje go *A. spiraeicola* PATCH, z którym to gatunkiem był dotąd stale mylony. W Polsce wszędzie pospolity, notowany jako szkodnik w szkółkach drzew owocowych.

Zbierałem go tylko raz w Widłach (23 VII 1971), gdzie wystąpił masowo na głogu (*Crataegus* sp.), ale prawdopodobnie występuje na pogórzu wszędzie.

69. *Aphis ruborum* (BÖRNER)

Szeroko rozmieszczony w Europie i na Zakaukaziu, wykazywany także z zachodniej Syberii, Azji Mniejszej i Azji Środkowej. U nas dość pospolity na Nizu oraz notowany z Wyżyny Małopolskiej i Podkarpacia.

Gatunek ten obserwowałem w roku 1969 bardzo często na całym pogórzu i w reglu dolnym Babiej Góry, Policy i Pasma Jałowieckiego. W następnych latach występował tylko sporadycznie na pogórzu i dość rzadko. Próbkę zebrałem w Widłach (21 VII 1971) na skraju regła dolnego z jeżyny (*Rubus* sp.). Była to jedyna kolonia tego gatunku jaką udało mi się znaleźć na badanym terenie w roku 1971.

70. *Aphis rumicis* LINNAEUS

Gatunek szeroko rozmieszczony w Holarktyce, notowany także z Brazylii, Indii i Taiwanu. W Polsce dość pospolity na Nizu, poza tym wykazany z pojedynczych stanowisk z Dolnego Śląska, Wyżyny Lubelskiej i Gór Sowich. Nowy dla polskich Karpat.

Mszycę tę znalazłem w roku 1969 tylko raz jeden w Policznie, w roku 1970 obserwowałem ją sporadycznie na całym pogórzu i pojedynczo w reglu dolnym, a w roku 1971 wystąpiła prawie masowo na całym pogórzu. Próbki zebrałem w reglu dolnym Pasma Jałowieckiego (24 VIII 1970) i na pastwisku w Widłach (17 VII 1971). Mszyce żerowały w zwiniętych rurkowato liściach szczawiu (*Rumex obtusifolius*). Tylko niektóre kolonie tych mszyce odwiedzane były przez mrówki.

71. *Aphis sambuci* LINNAEUS

Szeroko rozmieszczony w całej Holarktyce. W Polsce wszędzie pospolity, w górach prawdopodobnie tylko w piętrze pogórza i niższych partiach regła dolnego.

Mszycę tę zebrałem tylko raz, w Widłach (18 VII 1971), w lesie nad Potokiem Jałowieckim, gdzie wystąpiła masowo na bzie koralowym (*Sambucus racemosa*). Poza tym obserwowałem ją, też tylko raz, w r. 1969 w Mosornem.

72. *Aphis sedi* KALTENBACH

Gatunek szeroko rozmieszczony w całej Europie i na Zakaukaziu; prawdopodobnie zawleczony do Australii. W Polsce notowany zaledwie z kilku stanowisk na Nizu i z Wyżyny Lubelskiej. Nowy dla polskich Karpat.

Mszycę tę obserwowałem w roku 1969 dość często nad Potokiem Jałowieckim w Widłach i na skraju regła dolnego w Policznie. W późniejszych

latach mszycy tej na badanym terenie nie stwierdziłem. Próbkę zebrałem w Widłach (21 VII 1969) z *Sedum* sp. Kolonie były odwiedzane przez mrówki i składały się z uskrzydłych i bezskrzydłych dzieworódek.

73. *Aphis spiraeophaga* F. P. MÜLLER

Gatunek wschodniopalearktyczny, szeroko rozmieszczony w Mongolii, wschodniej Syberii i Azji Środkowej. W latach 50-tych pojawił się niespodziewanie w całej Europie Środkowej i obecnie dotarł do Holandii i Portugalii na zachodzie. Opisany został dopiero z terenu NRD, gdyż w ZSRR mylony był prawdopodobnie z północnoamerykańskim gatunkiem *A. spiraeophila*. W Polsce występuje pospolicie w parkach na Nizinie. Nowy dla polskich Karpat.

Obserwowałem go dwukrotnie, raz w Mosornem (19 VIII 1970), drugi raz w Widłach (19 VII 1971). Obydwie kolonie żerowały na młodych pędach tawuły (*Spiraea Vanhouttei*), rosnącej w przydomowych ogródkach.

74. *Aphis subnitida* (BÖRNER)

Gatunek europejski o słabo poznanym rozmieszczeniu. Znany dotąd zaledwie z kilku stanowisk z południowej Szwecji i Finlandii, z Danii, Polski, Czechosłowacji, Austrii i Ukrainy. Z Polski znany dotąd tylko z dwóch stanowisk na Mazurach. Nowy dla polskich Karpat.

Mszycę tę obserwowałem tylko w roku 1970, kiedy wystąpiła dość pospolicie na pogórzu i polanach w reglu dolnym. Próbkę zebrałem w Widłach (19 VIII 1970) na skraju regla z korzeni biedrzeńca mniejszego (*Pimpinella saxifraga*). Mszyce żerowały na szyjce korzeniowej i korzeniach i były zawsze odwiedzane przez mrówki.

75. *Aphis vandergooti* (BÖRNER)

Szeroko rozmieszczony w całej Europie. U nas prawdopodobnie wszędzie pospolity, ale wykazany dotąd z niewielu stanowisk, w Karpatach wykazany z pogórza Tatr i okolic Przemyśla.

Obserwowałem go dość często w całym piętrze pogórza na korzeniach roślin złożonych, w reglu go dotąd nie stwierdziłem. Próbkę zebrałem z korzeni *Achillea millefolium* w Widłach (18 VIII 1970).

76. *Aphis veratri* WALKER

Nowy dla fauny Polski. Gatunek wybitnie górski, znany z Pirenejów, Wogezów, Alp (Szwajcaria, Austria) i Karpat (Słowacja, Ukraina, Rumunia)

oraz południowo-zachodniego Altaju (Kazachstan); poza tym wykazany ze stepów Ukrainy (obwód sumski).

Spotykałem ten gatunek sporadycznie w piętrze kosówki pod Kościólkami i na północnych zboczach Diablaka oraz w reglu górnym wzdłuż potoków. Próbę zebrałem w reglu górnym, poniżej przełęczy Brona (21 VIII 1970), na *Veratrum lobelianum*.

77. *Aphis viburni* SCOPOLI

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, na Zakaukaziu, w zachodniej Syberii i w Kazachstanie; wykazywany także z Ameryki Północnej. U nas wszędzie pospolity.

Mszycę tę obserwowałem co roku na pogórzu. Próbkę zebrałem w Widłach (19 VII 1971) na kalinie (*Viburnum opulus*).

78. *Anuraphis catonii* HILLE RIS LAMBERS

Gatunek europejski o słabo zbadanym rozmieszczeniu; dość pospolity w Europie Środkowej i Wschodniej, poza tym znany z Anglii i północnych Włoch. U nas wykazywany dotąd z północnej części kraju. Nowy dla polskich Karpat.

Obserwowałem go dość często na całym pogórzu i rzadziej w reglu dolnym. Próbki zebrałem w Widłach (19 VIII 1970) i w reglu dolnym (24 VIII 1970) z korzeni biedrzeńca mniejszego (*Pimpinella saxifraga*). Kolonie tej mszyce były zawsze odwiedzane przez mrówki.

79. *Anuraphis farfarae* (KOCH)

Szeroko rozmieszczony w Europie, na Kaukazie i w Azji Mniejszej, znany także z Ameryki Północnej. U nas pospolity na Niziu, w Małopolsce i Lubelszczyźnie; w Karpatach wykazany z Tatr i Beskidu Wschodniego.

Mszyca ta występuje sporadycznie na całym pogórzu. Próbkę zebrałem w Mosornem (24 VIII 1970) na korzeniach podbiału (*Tussilago farfara*); poza tym obserwowałem ją także w Widłach na gruszy.

81. *Anuraphis subterranea* (WALKER)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, na Kaukazie i w Azji Środkowej. W Polsce wykazywany dotąd tylko z kilku stanowisk na Niziu i z Wyżyny Małopolskiej. Nowy dla polskich Karpat.

Obserwowałem go kilkakrotnie na pogórzach w Czatoży, Widłach i Mosornem na gruszy i korzeniach roślin baldaszkowatych. Próbkę zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) z korzeni barszczu (*Heracleum sphondylium*).

82. *Dysaphis chaerophylli* (BÖRNER)

Gatunek nowy dla fauny Polski. Szeroko rozmieszczony w Europie Środkowej, poza tym znany z Anglii, południowej Szwecji i Ukrainy.

Znalazłem tylko jedną kolonię tej mszyce w Widłach (28 VIII 1970) nad Potokiem Jałowieckim, na korzeniach świerżabka (*Chaerophyllum* sp.). Kolonia składała się z bezskrzydłych dzieworódek i larw i odwiedzana była przez mrówki.

83. *Dysaphis lauberti* (BÖRNER)

Gatunek europejski o słabo jeszcze poznanym rozmieszczeniu. Wykazany z całej Europy Środkowej, Anglii, Holandii i Ukrainy. W Polsce znany dotąd tylko z trzech stanowisk na Niżu. Nowy dla polskich Karpat.

Prawdopodobnie występuje sporadycznie na całym pogórzach babiogórskim, ale dotąd zbierałem go tylko w Widłach (18 VIII 1970) z pachwin liści barszczu (*Heracleum sphondylium*) i obserwowałem w Zubrzycy Górnej również na barszczu.

84. *Dysaphis plantaginea* (PASSERINI)

Szeroko rozmieszczony w całej Holarktyce. U nas występuje prawdopodobnie wszędzie, ale pospolitszy na północy i wschodzie kraju; znany także z Podkarpacia (Krosno i Przemyśl) oraz Sudetów Wschodnich.

Obserwowałem go sporadycznie w ogrodach na pogórzach (Mosorne, Widły, Policzne). Próbkę zebrałem w Widłach (23 VII 1971) na jabłoni (*Malus domestica*). Mszyce zwiły liście i odwiedzane były przez mrówki.

85. *Dysaphis sorbi* (KALTENBACH)

Gatunek szeroko rozmieszczony w całej Europie, na Kaukazie, w Azji Mniejszej, we wschodnim Kazachstanie (Ałtaj) i zachodniej Syberii. W Polsce wszędzie dość pospolity. W Karpatach znany u nas z Gubałówki i Tatr.

W roku 1969 obserwowałem go bardzo często na całym pogórzach i w reglach masywu babiogórskiego, gdzie spotykałem go sporadycznie aż po górną granicę lasu. W następnych latach (1970 i 1971) mszyca ta na badanym terenie była

natomiast bardzo rzadka i obserwowałem ją zaledwie kilka razy. Próbę zebrałem w Widłach (18 VII 1971) na jarzębinie (*Sorbus aucuparia*). Mszyce powodowały charakterystyczne deformacje liści i były odwiedzane przez mrówki.

86. *Brachycaudus cardui* (LINNAEUS)

Szeroko rozmieszczony w zachodniej Palearktyce (brak go prawdopodobnie na Dalekim Wschodzie); notowany także z Ameryki Północnej. W Polsce wszędzie pospolity.

Obserwowałem go tylko trzykrotnie: raz w reglu dolnym (26 VIII 1970) na starcu (*Senecio* sp.) oraz w Widłach (20 VII 1971) na oście (*Carduus* sp.) i na śliwie (*Prunus domestica*). Na śliwie powodował powstawanie bardzo silnych deformacji liści.

87. *Brachycaudus lychnidis* (LINNAEUS)

Podawany z całej Europy, zachodniej Syberii i Kazachstanu, ale dane te wymagają ponownego sprawdzenia, gdyż pod nazwą tą wykazywano dotąd dwa różne gatunki. U nas notowany jako dość pospolity na Niziu, w Małopolsce i Lubelszczyźnie, ale wszystkie notatki z lepnicy (*Silenum* spp.) nie odnoszą się do tego gatunku, który żyje wyłącznie na bniecu.

Mszycę tę obserwowałem sporadycznie na końcach młodych pędów *Melandrium album* w Widłach i Barańcowej.

88. *Brachycaudus prunicola* (KALTENBACH)

Szeroko rozmieszczony w Europie; dane spoza Europy wymagają rewizji, gdyż gatunek ten był stale mylony z innymi. W Polsce wszędzie dość pospolity, w Karpatach notowany z Beskidu Zachodniego i Wschodniego oraz z Bieszczadów.

Występuje sporadycznie na pogórzu. Zbierałem go w Widłach (22 VII 1969) na tarninie (*Prunus spinosa*), poza tym obserwowałem go także na tarninie w Mosornym. Mszyce te zawsze odwiedzane są przez mrówki i silnie deformują liście zaatakowanych pędów.

89. *Brachycaudus spiraeae* (OESTLUND)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Ameryce Północnej, Europie, na Zaukaskaziu i w zachodniej Syberii. W Polsce wszędzie dość pospolity. W Karpatach znany u nas z Tatr i Kotliny Nowotarskiej.

Obserwowałem go w Widłach na tawule bawolinie (*Spiraea salicifolia*), rosnącej w ogródkach przydomowych. W roku 1971 mszyca ta wystąpiła masowo, deformując prawie wszystkie krzewy tawuły w Widłach.

90. *Hayhurstia atriplicis* (LINNAEUS)

Szeroko rozmieszczony w całej prawie Holarktyce. W Polsce wszędzie pospolity. W Karpatach notowany u nas dotąd tylko z Beskidu Zachodniego.

Na badanym terenie nie jest to gatunek zbyt pospolity, ale występował każdego roku sporadycznie na całym pogórzcu. Próbę zebrałem w Widłach (18 VII 1971) na komosie (*Chenopodium album*). Żerowanie mszyc powoduje składanie się liści wzdłuż głównego nerwu i pogrubienie oraz lekkie odbarwienie blaszek liściowych.

91. *Pseudobrevicoryne buhri* (BÖRNER)

Gatunek europejski o słabo zbadanym rozmieszczeniu. Znany dotychczas z południowej Szwecji, Anglii, NRD, Czechosłowacji i Ukrainy (obwód zakarpacki). Nowy dla fauny Polski. W moim „Katalogu” podany jako wątpliwy (bez numeracji) z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Gatunek ten zbierałem wraz z drem L. OLESIŃSKIM i mgrem St. HUCULAKIEM na Pojezierzu Mazurskim w okolicach Reszła (15 V 1968) na goryczniku.

Mszycę tę zebrałem w Widłach nad potokiem Jaworzyna (18 VIII 1970) na goryczniku (*Barbarea vulgaris*). Kolonia składała się wyłącznie z bezskrzydłych dzieworódek, które żerowały w zwiniętych liściach odziomkowych.

92. *Coloradoa tanacetina* (WALKER)

Szeroko rozmieszczony w Europie. U nas znany zaledwie z kilku stanowisk na Nizu i z Wyżyny Małopolskiej. Nowy dla polskich Karpat.

Zbierałem go na łące nad Potokiem Jałowieckim w Widłach (18 VII 1971) na wrotyczu (*Tanacetum vulgare*). Kolonia składała się wyłącznie z uskrzydłych dzieworódek i nimf.

93. *Cavariella pastinacae* (LINNAEUS)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Ameryce Północnej, Europie, na Zakaukaziu, w Kazachstanie i zachodniej Syberii. W Polsce wszędzie, w Karpatach znany dotąd tylko z pogórzca Tatr (Gubałówka, Zakopane).

Występuje na całym pogórzcu i sporadycznie w reglu dolnym nad strumieniami, zachodzi aż do regła górnego. Obserwowałem go na wierzbach

w Mosornem, Widłach, Barańcowej, Czatoży, na Krowiarkach i Markowych Szczawinach. Próbę zebrałem w Policznem (21 VII 1969) z wierzby białej (*Salix alba*).

94. *Cavariella theobaldi* (GILLETTE et BRAGG)

Gatunek rozmieszczony w Ameryce Północnej i Europie. U nas pospolity na Niżu, podawany także z Wyżyny Małopolskiej i Tatr (Dolina Tomanowa).

Znalazłem tylko jedną uskrzydloną dzieworódkę na stoku Jaworzyny nad Policznem (14 VII 1969), w reglu dolnym na skrzypie (*Equisetum silvaticum*).

95. *Chaetosiphon potentillae* (WALKER)

Występuje w Europie, z wyjątkiem skrajnej północy i południa. U nas wykazany dotąd załedwie z Olsztyna i Bydgoszczy. Nowy dla polskich Karpat.

Gatunek ten obserwowałem dość często na pięciorniku gęsim (*Potentilla anserina*) na całym pogórzcu Babiej Góry. Próby zebrałem w Policznem (20 VIII 1970) i Widłach (20 VII 1971).

96. *Chaetosiphon tetrahodus* (WALKER)

Gatunek prawie kosmopolityczny, występuje w całej Holarktyce, Afryce, Nowej Zelandii i Australii. Na południową półkulę zawleczony wraz z hodowlą róż. W Polsce znany z niezliczonych stanowisk rozproszonych na terenie prawie całego kraju. Z Karpat wykazany u nas dotąd tylko z podnóża Tatr.

Zbierałem go tylko w Widłach (4 VII 1969) na liściach róży (*Rosa canina*) rosnącej na skraju lasu nad Potokiem Jałowieckim.

97. *Ovatus crataegarius* (WALKER)

Gatunek kosmopolityczny. U nas wykazany dotąd tylko z kilku stanowisk na Niżu, ze Śląska Dolnego i Wyżyny Lubelskiej. Nowy dla polskich Karpat.

Mszycę tę obserwowałem każdego roku w Widłach na mięcie (*Mentha* sp.), rosnącej na podmokłej łące za pocztą.

98. *Phorodon humuli* (SCHRANK)

Szeroko rozmieszczony w Palearktyce, poza tym znany także z Ameryki Północnej i Indii. U nas wszędzie dość pospolity.

Zbierałem go w Widłach (19 VII 1971) na dolnej stronie liści dziko rosnącego chmielu (*Humulus lupulus*).

99. *Myzodes ajugae* (SCHOUTEDEN)

Gatunek europejski o słabo zbadanym rozmieszczeniu. Znany dotąd z Anglii, Holandii, NRF, NRD, Polski, Czechosłowacji, Szwajcarii, Austrii, Węgier i europejskiej części ZSRR. U nas notowany na Niziu, ze Śląska Górnego i Karpat (Pieniny, Beskid Wschodni).

Charakterystyczne deformacje liści dąbrówki (*Ajuga reptans* i *A. genevensis*), spowodowane żerowaniem tej mszycy obserwowałem każdego roku w całym reglu dolnym Babiej Góry. Ponieważ w okresie, w którym przebywałem w Zawoi, gatunek ten przechodzi wyraźną depresję w rozwoju, nigdy nie udało mi się znaleźć żywych, dorosłych mszyc. Znajdowałem zawsze tylko larwy lub osobniki spasożytowane.

100. *Myzodes persicae* (SULZER)

Gatunek kosmopolityczny, znany szkodnik roślin uprawnych i jeden z najgroźniejszych przenosicieli chorób wirusowych roślin. Pospolity w całej Polsce, zwłaszcza w okolicach miast oraz na południu kraju.

Znalazłem tylko jedną uskrzydloną dzieworódkę w Widłach (18 VIII 1970) na *Barbarea vulgaris*, w kolonii *Pseudobrevicoryne buhri*.

101. *Myzus cerasi* (FABRICIUS)

Gatunek prawie kosmopolityczny, prawdopodobnie pochodzenia palearktycznego i wraz z uprawą wiśni zawleczony na wszystkie kontynenty. W Polsce wszędzie pospolity.

Prawdopodobnie pospolity w całym piętrze pogórza Babiej Góry, ale obserwowałem go dotąd tylko w Zubrzyicy Górnej i w Widłach (19 VII 1971) na wiśni (*Cerasus vulgaris*).

102. *Capitophorus carduinus* (WALKER)

Szeroko rozmieszczony w Europie, z wyjątkiem skrajnej północy. W Polsce znany dotąd tylko z Niziu i Wyżyny Małopolskiej. Z polskiej części Karpat nie był dotąd znany.

Zbierałem go w Widłach (26 VIII 1970) na liściach ostu (*Carduus acanthoides*).

103. *Nasonovia compositellae nigra* (HILLE RIS LAMBERS)

Szeroko rozmieszczony w Europie z wyjątkiem Islandii i północnej części Wysp Brytyjskich, gdzie zastępuje go podgatunek nominatywny. W Polsce wszędzie dość pospolity.

Występuje pospolicie na całym pogórzu i w reglu dolnym oraz sporadycznie w reglu górnym, gdzie obserwowałem każdego roku charakterystyczne zniekształcenia liści jastrzębców spowodowane żerowaniem tych mszyc. Próbkę tego typowo leśnego gatunku zebrałem w reglu dolnym (21 VII 1971) na jastrzębcu (*Hieracium silvaticum*).

104. *Nasonovia ribisnigri* (MOSLEY)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Ameryce Północnej i zachodniej Palearktyce (Europa, Zakaukazie, Kazachstan, zachodnia Syberia). U nas wszędzie dość pospolity na porzeczkach (*Ribes* spp.) i różnych roślinach złożonych.

Obserwowałem go dość często w całym piętrze pogórza. Próbki zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) na świetliku (*Euphrasia* sp.) i w Barańcowej (24 VII 1971) na jastrzębcu (*Hieracium pilosella*).

105. *Hyperomyzus lactucae* (LINNAEUS)

Gatunek kosmopolityczny, migrujący z porzeczek na młode pędy mleczu. Prawdopodobnie pospolity w całej Polsce, ale wykazywany dotąd głównie z Niżu i pasa wyżyn. W Karpatach znany u nas dotąd tylko z Podkarpacia (Przemyśl); rozmieszczenie pionowe w górach nie znane.

Gatunek ten znalazłem tylko raz, w Mosornem (24 VIII 1970), na młodych pędach mleczu (*Sonchus oleraceus*).

106. *Hyperomyzus lampsanae* (BÖRNER)

Gatunek europejski o słabo zbadanym rozmieszczeniu. Poza Europą Środkową i Północną znany z Anglii, Holandii, Francji, Włoch i Krymu. U nas znany zaledwie z kilku stanowisk na niżu (Międzyzdroje, Olsztyn, Warszawa). Nowy dla polskiej części Karpat.

Obserwowałem go na całym pogórzu od Mosornego po Policzne i Czatożę, ale wszędzie występował rzadko i sporadycznie. Próbę zebrałem w Widłach (23 VII 1971) na skraju lasu nad Potokiem Jałowieckim, w typowym biotopie ruderalnym (zsypanie śmieci i gruzu). Mszyce żerowały na dolnej stronie liści łoczygi pospolitej (*Lapsana communis*).

107. *Hyperomyzus zirnitzi* HILLE RIS LAMBERS

Prawdopodobnie szeroko rozmieszczony w Palearktyce, ale znany dotąd tylko ze Szwecji, Finlandii, Łotewskiej SSR, Holandii i Czechosłowacji oraz z Mongolii. Nowy dla fauny Polski. Migruje z porzeczek alpejskiej (*Ribes alpinum*) na różne gatunki świetlika (*Euphrasia* spp.).

Znalazłem go tylko raz w rowie przydrożnym między Mosornem a Widłami (18 VIII 1970) na świetliku (*Euphrasia* sp.). Mszyce te nie tworzą na roślinie zwartych kolonii lecz żerują pojedynczo. Zebrałem wyłącznie bezskrzydłe dzieworódki.

108. *Rhopalosiphoninus calthae* (KOCH)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie z wyjątkiem jej części południowej. W Polsce znany dotąd był tylko z Pojezierza Mazurskiego i z Zakopanego.

Na badanym terenie gatunek ten występuje w całym reglu dolnym wzdłuż strumieni i w pobliżu wycieków wodnych. Próbę zebrałem w reglu dolnym (21 VII 1971) z dolnej strony liści knieci błotnej (*Caltha palustris*). Mszyce te tworzą niewielkie kolonie, złożone z kilku osobników dorosłych i większej liczby larw. Zebrałem bezskrzydłe i uskrzydłone dzieworódki oraz larwy.

109. *Aulacorthum solani aegopodii* BÖRNER

Prawdopodobnie szeroko rozmieszczony w całej Europie, ale do niedawna nie odróżniany od podgatunku nominatywnego. Wiarygodne dane o jego występowaniu mamy ze Szwecji, Holandii, NRD, Polski, Czechosłowacji, Austrii i Węgier. U nas wykazany dotąd zaledwie z kilku stanowisk na Niżu i z Pienin.

Zbierałem go tylko w Widłach (20 VII 1971) na dolnej stronie liści podagrycznika (*Aegopodium podagraria*). Żerowanie tych mszyce wywołuje na liściach powstawanie białawych plam. Występowanie plam na liściach jednak nie zawsze świadczy o obecności tej mszyce, gdyż podobne plamy wywołuje także żerowanie niektórych roztoczy.

110. *Aulacorthum solani solani* (KALTENBACH)

Podgatunek kosmopolityczny. Polifag, notowany jako wektor wielu chorób wirusowych roślin. W Polsce prawie wszędzie pospolity, ale w Karpatach wykazany dotąd tylko z Beskidu Zachodniego.

Zbierałem go tylko raz w Widłach (27 VII 1971) na rozłogach i ogonkach liściowych jastrzębca (*Hieracium pilosella*).

111. *Microlophium evansi* (THEOBALD)

Gatunek szeroko rozprzestrzeniony w całej Europie, na Zakaukaziu, w Azji Mniejszej i Azji Środkowej. U nas wszędzie dość pospolity; w górach sięga aż po piętro hal.

Obserwowałem go bardzo często na całym pogórzcu i sporadycznie w reglu dolnym. Próbę zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) z pokrzywy (*Urtica dioica*).

112. *Metopolophium dirhodum* (WALKER)

Gatunek prawie kosmopolityczny, znany z całej Holarktyki, Adenu i Kenii. W Polsce wszędzie pospolity, ale wykazany dotąd z niewielu stanowisk na Niżu, z Wyżyny Lubelskiej i z Zakopanego.

Mszycę tę obserwowałem dość często na całym pogórzcu na liściach owsa (*Avena sativa*). Próbę zebrałem z owsa w Widłach (27 VII 1971).

113. *Acyrtosiphon caraganae* (CHOŁODKOVSKY)

Gatunek azjatycki, szeroko rozprzestrzeniony w Azji Środkowej, Syberii i Mongolii. Zawleczony do Europy, tu zaaklimatyzowany i rozmieszczony głównie w parkach i ogrodach. U nas wszędzie dość pospolity, w Karpatach znany dotąd tylko z Beskidu Wschodniego.

Znalazłem go tylko w Widłach (8 VII 1971) na końcach młodych pędów karagany (*Caragana arborescens*), rosnącej w ogródku przydomowym.

114. *Acyrtosiphon pelargonii geranii* (KALTENBACH)

Podgatunek ten jest prawdopodobnie rozmieszczony bardzo szeroko, ale wiarygodne dane o jego występowaniu pochodzą jedynie z Europy, Ameryki Północnej i Australii. U nas wykazany dotąd tylko z Olsztyna, Bydgoszczy, Rzeszowa i okolic Przemyśla.

Występuje sporadycznie na całym pogórzcu Babiej Góry i dość często w reglu dolnym. Próbę zebrałem w Widłach (20 VII 1971) na iglicy (*Erodium cicutarium*). W reglu dolnym występuje głównie na bodziszku żalobnym (*Geranium phaeum*).

115. *Acyrtosiphon pelargonii potha* BÖRNER

Podgatunek europejski, znany dotąd ze Szwecji, Anglii, Francji, Słowacji, Szwajcarii i Austrii. Nowy dla fauny Polski. Sądząc z dotychczasowych danych jest to forma związana wyraźnie z górami, względnie w górach znajdująca optymalne warunki rozwoju.

Na badanym terenie występuje dość rzadko, głównie w reglu dolnym na polanach lub przydrożach, a sporadycznie także i na pogórzcu na łąkach. Próbę zebrałem na stoku Jaworzyny nad Policznem (14 VII 1969) z dolnej strony liści przywrotnika (*Alchemilla pastoralis*). Mszyce te żerują pojedynczo, nie tworząc kolonii.

116. *Acyrtosiphon pisum pisum* (HARRIS)

Podgatunek kosmopolityczny, znany jako szkodnik upraw motylkowych, zwłaszcza grochu i lucerny siewnej; wektor chorób wirusowych roślin. Pospolity w całym kraju, a w Karpatach znany u nas tylko z Pienin i Bieszczadów.

Obserwowałem go dość często na całym pogórzcu i w dolnych partiach regla dolnego. Próby zebrałem w Widłach (18 VIII 1970) na wyce (*Vicia* sp.) oraz w Policznie (20 VIII 1970) na *Sarothamnus scoparius*.

117. *Acyrtosiphon pisum ononis* (KOCH)

Prawdopodobnie szeroko rozmieszczony w Europie, ale do niedawna nie odróżniany od podgatunku nominatywnego. U nas znany dotąd zaledwie z Poznania i Tatr.

Występuje pospolicie na całym pogórzcu Babiej Góry, zwłaszcza na wilgotnych łąkach. Próbę zebrałem na łące nad Potokiem Jałowieckim w Widłach (18 VII 1971) z wilżyny (*Ononis arvensis*), na której występował w obu odmianach barwnych: zielonej i różowej.

118. *Macrosiphum funestum* (MACCHIATI)

Szeroko rozmieszczony w Europie, z wyjątkiem jej części północnej, na Zakaukaziu i w Azji Mniejszej. U nas znany dotąd wyłącznie z Pienin i Beskidu Wschodniego.

Występuje dość pospolicie w reglu dolnym masywu Babiej Góry i rzadziej na pogórzcu. Próby zebrałem z jeżyny (*Rubus hirtus*) w reglu dolnym (28 VIII 1970) i w Widłach (20 VII 1971).

119. *Macrosiphum gei* (KOCH)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie i na Zakaukaziu. Prawdopodobnie pospolity w całej Polsce, ale wykazany dotąd z nielicznych stanowisk na Nizinie, z pogórzca Tatr, Pienin i Beskidu Wschodniego.

Obserwowałem go bardzo rzadko na pogórzcu (Widły, Czatoża — 1969) i raz w reglu dolnym Babiej Góry (1970) na kuklikach (*Geum* spp.) i świerżabku (*Chaerophyllum* sp.). W roku 1971, mimo usilnych poszukiwań, nie udało mi się znaleźć tego gatunku w Widłach.

120. *Macrosiphum oredonensis* REMAUDIÈRE

Gatunek typowo górski, znany z Pirenejów, Karpat (Czechosłowacja) i Rudaw (NRD); poza tym wykazany z Ukrainy. Nowy dla fauny Polski.

Występuje dość pospolicie na wiciokrzewie czarnym (*Lonicera nigra*) w reglu dolnym masywu babiogórskiego i Pasma Jałowieckiego oraz sporadycznie w reglu górnym. Próbę zebrałem na Markowych Szczawinach (15 VII 1969) powyżej schroniska.

121. *Macrosiphum prenanthidis* BÖRNER

Gatunek górski, znany z Pirenejów, Wogezów, gór Rhön, Alp, Karpat, gór Mátra i Riła. U nas znany dotąd tylko z Tatr.

Występuje dość pospolicie w reglu dolnym masywu babiogórskiego. Próby zebrałem w reglu nad Policznem (14 VII 1969) oraz poniżej Markowych Szczawin (15 VII 1969) na przęncie purpurowym (*Prenanthes purpurea*).

122. *Macrosiphum rosae* (LINNAEUS)

Gatunek prawie kosmopolityczny, ale brak go we wschodniej Palearktyce i w Indo-Malajach; dane o jego występowaniu na tym terenie odnoszą się do innych gatunków. W Polsce wszędzie pospolity.

Na badanym terenie obserwowałem go dość często na pogórzcu, w reglu dolnym i sporadycznie w reglu górnym. W przeciwieństwie do populacji niżowych, które migrują z róży na świerzbnicę i szczeć, górskie populacje tego gatunku migrują głównie na wierzbówkę kipirzycę i kozłek bżowy. Próby zebrałem w Policznem (14 VII 1969) na przywrotniku (*Alchemilla pastoralis*), w Widłach (22 VII 1969) na wierzbówce (*Chamaenerium angustifolium*) oraz na Markowych Szczawinach (15 VII 1969).

123. *Sitobion avenae* (FABRICIUS)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Ameryce Północnej, Afryce Północnej, Europie, na Zakaukaziu i Bliskim Wschodzie oraz na Syberii, w Mongolii i Azji Środkowej. Pospolity w całym kraju, ale w Karpatach wykazany dotąd tylko z pogórza Tatr.

Występuje pospolicie na całym pogórzcu, w reglu dolnym i sporadycznie także w reglu górnym i w piętrze kosówki masywu babiogórskiego. Próby zebrałem w Widłach (4 VII 1969) i na Markowych Szczawinach (15 VII 1969) na trawach.

124. *Sitobion dryopteridis* (HOLMAN)

Prawdopodobnie gatunek borealno-górski, znany dotąd tylko ze Szwecji i Półwyspu Kolskiego (ZSRR) oraz z Czech. Nowy dla fauny Polski i dla Karpat.

Zbierałem go w reglu dolnym (20 VII 1971) na dolnej stronie liści paproci *Dryopteris austriaca*.

125. *Sitobion fragariae* (WALKER)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Ameryce Północnej, Europie, Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie. U nas prawdopodobnie wszędzie pospolity, ale do niedawna nie odróżniany od *S. avenae* i wykazany tylko z kilku stanowisk na Nizu i z Zakopanego.

Znalazłem tylko jedną zbląkaną uskrzydloną dzieworódkę na skrzypie (*Equisetum silvaticum*) w reglu dolnym nad Policznem (21 VII 1971).

126. *Corylobium avellanae* (SCHRANK)

Szeroko rozmieszczony w Europie, na Kaukazie i w Azji Mniejszej; dane o występowaniu w Ameryce Północnej dotyczą innego gatunku.

Obserwowałem go dość rzadko na pogórzu w Mosornem i Widłach oraz w reglu dolnym Pasma Jałowieckiego. Próbkę zebrałem w Widłach (21 VII 1969) na młodych pędach leszczyny (*Corylus avellana*).

127. *Cryptaphis poae* (HARDY)

Prawdopodobnie szeroko rozmieszczony, ale ze względu na ukryty tryb życia rzadko znajdowany. Dotychczas znany tylko z Norwegii, Irlandii, Anglii, Francji, Holandii, Polski, Czechosłowacji i Austrii. U nas znaleziono tylko jedną uskrzydloną dzieworódkę w żółtej szalce wystawionej na polu kartoflanym w Wielichowie pow. Kościan.

Znalazłem tylko jedną bezskrzydłą dzieworódkę na przyziemnych częściach kostrzewy owczej (*Festuca ovina*) w przydrożnym rowie w Widłach (6 VIII 1970).

128. *Pleotrichophorus duponti* HILLE RIS LAMBERS

Prawdopodobnie szeroko rozmieszczony w całej Europie, ale znany dotąd tylko z Norwegii, Szwecji, Danii, Anglii, Holandii, Francji, NRD, Czechosłowacji, Węgier i Bułgarii. Nowy dla fauny Polski.

Gatunek ten występuje sporadycznie na całym pogórzu Babiej Góry. Żeruje na liściach krwawnika (*Achillea millefolium*), powodując czerwonawe zabarwienie końców szczytowych liści i następnie ich usychanie. Mszyce tworzą niewielkie kolonie, które nie są nigdy odwiedzane przez mrówki. Gatunek ten zbierałem dwukrotnie na pogórzu: raz w Policznem (20 VIII 1970) na skraju

regła dolnego, w miejscu silnie nasłonecznionym oraz w Widłach (9 VII 1971) na krwawnikach rosnących w przydrożnym rowie, również na miejscu suchym i dobrze nasłonecznionym.

129. *Uroleucon (Uroleucon) cichorii* (KOCH)

Szeroko rozmieszczony w Europie, Azji Mniejszej i na Zakaukaziu. W Polsce wszędzie dość pospolity, jedynie w górach rzadszy i wykazywany dotąd tylko z Tatr i Beskidu Wschodniego.

Gatunek ten obserwowałem tylko w roku 1971, kiedy wystąpił dość pospolicie na pogórzcu w Widłach i Mosornem. Próby zebrałem w Widłach na pepawie (*Crepis* sp.) i na cykorii podróżniku (*Cichorium intybus*) — 17 i 18 VII 1971.

130. *Uroleucon (Uroleucon) tussilaginis* (WALKER)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie i Azji Środkowej. U nas znany zaledwie z kilku stanowisk na Niżu, z Wyżyny Małopolskiej, Wyżyny Lubelskiej i Beskidu Wschodniego.

Zbierałem go tylko raz w reglu dolnym (21 VII 1971) na podbiale pospolitym (*Tussilago farfara*) rosnącym nad strumyczkiem. Mszyca ta żeruje głównie na ogonkach liściowych i tworzy niewielkie, luźne kolonie. Nie jest odwiedzana przez mrówki.

131. *Uroleucon (Uromelan) jaceae* (LINNAEUS)

Szeroko rozmieszczony w całej zachodniej Palearktyce, sięga na wschód aż do Tuwy. U nas wszędzie pospolity, ale z Karpat znany dotąd tylko z Tatr i Bieszczadów.

Zbierałem go tylko w Widłach (18 VII 1971) na czubkach pędów chabra łąkowego (*Centaurea jacea*). Mimo że roślina żywicielska tego gatunku, chaber łąkowy, jest na całym pogórzcu Babiej Góry dość pospolita, nigdy go w okresie 1969–1971 poza tym nie obserwowałem.

132. *Uroleucon (Uromelan) solidaginis* (FABRICIUS)

Gatunek znany dotąd wyłącznie z Europy i występuje tutaj od Półwyspu Kola na północy po Portugalię na południu. U nas prawdopodobnie pospolity, ale wykazany zaledwie z kilku stanowisk na Niżu, z Wyżyny Lubelskiej, Sudetów Zachodnich i Beskidu Wschodniego.

Obserwowałem go tylko w roku 1969 i to dość rzadko na pogórzcu i w reglu

dolnym Babiej Góry. Próbę zebrałem w Widłach (7 VII 1969) z nawłoci (*Solidago virga-aurea*). Mszyce żerują na końcach młodych pędów lub na dolnej stronie przyziemnych liści.

133. *Macrosiphoniella (Phalangomyzus) oblonga* (MORDVILKO)

Szeroko rozmieszczony w zachodniej Palearktyce, gdzie sięga aż po Mongolię, dalej na wschodzie zastępuje go odrębny podgatunek ssp. *hidaensis* TAKAHASHI et MORITSU. U nas wszędzie dość pospolity, ale z Karpat znany dotąd tylko z Beskidu Wschodniego.

Mszycę tę obserwowałem na całym pogórzu Babiej Góry. Próby zebrałem w Mosornem (24 VIII 1970) i w Widłach (12 VII 1971). Mszyce żerowały na młodych pędach i dolnej stronie liści bylicy pospolitej (*Artemisia vulgaris*)

134. *Macrosiphoniella (Phalangomyzus) persequens* (WALKER)

Szeroko rozmieszczony w Europie i na Kaukazie. U nas znany zaledwie z kilku stanowisk. Nowy dla polskiej części Karpat.

Znalazłem go tylko raz w Widłach (18 VII 1971) na dolnej stronie liści wrotyczu (*Tanacetum vulgare*), rosnącego na wilgotnej łące nad Potokiem Jawlowieckim.

135. *Macrosiphoniella (Phalangomyzus) tapuskae* (HOTTES et FRISON)

Szeroko rozmieszczony w Ameryce Północnej i w zachodniej Palearktyce. U nas znany zaledwie z kilku stanowisk na Niżu i z Sudetów. Z polskiej części Karpat dotąd nie wykazywany.

Znalazłem go tylko raz w Widłach (9 VII 1971) wytrząsając kępy krwawnika pospolitego (*Achillea millefolium*), na którym żeruje zazwyczaj pojedynczo na przyziemnych częściach rośliny.

136. *Macrosiphoniella (Macrosiphoniella) absinthii* (LINNAEUS)

Szeroko rozmieszczony w całej zachodniej Palearktyce. U nas znany z wielu stanowisk na Niżu, z Wyżyny Małopolskiej, Sudetów Zachodnich i Zakopanego.

Mszycę tę obserwowałem tylko raz w Zubrzyicy Górnej (20 VII 1971) na terenie skansenu, gdzie wystąpiła prawie masowo na bylicy piołunie (*Artemisia absinthium*) w ogródku przydomowym.

137. *Macrosiphoniella (Macrosiphoniella) artemisiae* (BOYER DE FONSCOLOMBE)

Gatunek znany z Ameryki Północnej i szeroko rozmieszczony w całej Palearktyce. U nas dość pospolity, ale w Karpatach znany dotąd tylko z Zakopanego i z okolic Przemyśla.

W roku 1971 wystąpił dość pospolicie na całym pogórzu od Mosornego po Policzne. W poprzednich latach gatunku tego na badanym terenie nie obserwowałem. Próbę zebrałem w Widłach (12 VII 1971) z bylicy pospolitej (*Artemisia vulgaris*). Mszyce żerowały głównie na końcach młodych pędów.

138. *Macrosiphoniella (Macrosiphoniella) millefolii* (DEGEER)

Znany dotąd wyłącznie z Europy, gdzie występuje od skrajnej północy (Półwysep Kola) aż po wybrzeże Morza Śródziemnomorskiego, oraz z Ameryki Północnej. U nas dość pospolity, ale w naszej części Karpat znany dotąd tylko z Gubałówki.

Występuje na całym pogórzu Babiej Góry na łąkach, pastwiskach, na skraju lasów i na przydrożach. Próbę zebrałem w Widłach (21 VII 1969) na końcach młodych pędów krwawnika (*Achillea millefolium*).

139. *Macrosiphoniella (Macrosiphoniella) tanacetaria* (KALTENBACH)

Szeroko rozmieszczony w Europie, w zachodniej Syberii i Mongolii; znany także z Ameryki Północnej i Argentyny, dokąd został prawdopodobnie zawleczony wraz z rośliną. Prawdopodobnie pospolity w całej Polsce, ale wykazany dotąd tylko z niewielu stanowisk na Niżu, z Wyżyny Małopolskiej, Wyżyny Lubelskiej oraz z Zakopanego.

Gatunek ten obserwowałem tylko w roku 1971 w Widłach (18 VII 1971), gdzie wystąpił prawie masowo na wilgotnej łące nad Potokiem Jałowieckim. Mszyce te żerowały na końcach młodych pędów i na dolnej stronie liści wrotyczu (*Tanacetum vulgare*).

140. *Macrosiphoniella (Macrosiphoniella) trimaculata* HILLE RIS LAMBERS

Prawdopodobnie gatunek o szerokim zasięgu, ale znany dotąd tylko z zachodniej i środkowej Europy oraz z Kanady. U nas notowany dotąd tylko z Olsztyna i okolic Bydgoszczy. Nowy dla polskiej części Karpat.

Obserwowałem go dość często na pogórzu i rzadko w reglu dolnym, gdzie występuje głównie na skraju regla lub na polanach. Próbę zebrałem na stoku Jaworzyny nad Policznem (14 VII 1969) ze spodniej strony liści złocienia (*Chrysanthemum leucanthemum*).

141. *Macrosiphoniella (Macrosiphoniella) usquertensis* HILLE RIS LAMBERS

Gatunek europejski o słabo zbadanym rozmieszczeniu, znany od południowej Szwecji na północy po Krym i Bułgarię na południu. U nas znany dotąd zaledwie z Olsztyna, Warszawy i Rzeszowa. Nowy dla polskich Karpat.

Obserwowałem go każdego roku na pogórzcu oraz na skraju regla dolnego w masywie babiogórskim. Próby zebrałem w dolnej partii regla dolnego Policy nad Widłami (18 VIII 1970), w reglu dolnym Babiej Góry nad Policznem (20 VIII 1970) oraz na pogórzcu w Widłach (9 VII 1971) na suchym pastwisku. Mszyce te żerują pojedynczo lub w niewielkich koloniach na dolnej stronie przyziemnych liści krwawnika (*Achillea millefolium*) i nie są odwiedzane przez mrówki.

142. *Delphiniobium junackianum* (KARSCH)

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie i na Syberii Zachodniej. Jest to typowy mieszkaniec gór, którego występowanie na Nizinie ograniczone jest do ogrodów i parków. U nas znany dotąd tylko z nielicznych stanowisk na Nizinie, z Wyżyny Lubelskiej, Sudetów Zachodnich i Zakopanego.

Obserwowałem go bardzo rzadko w piętrze kosówki i regla górnego Babiej Góry, gdzie występował sporadycznie na tojadzie mocnym (*Aconitum callibotryon* var. *firmum*), ale także i w ogródkach przydomowych w Widłach. Próbę zebrałem w piętrze regla górnego nad Markowymi Szczawinami (21 VII 1969) oraz w Widłach.

143. *Amphorophora ampullata* BUCKTON

Gatunek szeroko rozmieszczony w Europie, Korei i Japonii; wykazywany także z Ameryki Północnej i Himalajów, ale tam zastąpiony przez inne, swoiste podgatunki. W Europie ma charakter gatunku borealno-górskiego. U nas znany dotąd tylko z Tatr.

Występuje pospolicie w niższych partiach regla dolnego masywu Babiej Góry i w Paśmie Jałowieckim. Zbierałem go w reglu dolnym (21 VII 1971) z dolnej strony liści wietlicy samczej (*Athyrium filix-femina*) i narecznicy szerokolistnej (*Dryopteris austriaca*). Mszyce te występują zawsze pojedynczo i nie tworzą zwartych kolonii.

144. *Amphorophora rubi rubi* (KALTENBACH)

Gatunek holarktyczny. W Polsce wszędzie dość pospolity.

Obserwowałem go dość często zarówno na pogórzcu, jak też i w reglu dolnym Babiej Góry. Próbę zebrałem w reglu dolnym (26 VIII 1970) z jeżyny (*Rubus hirtus*).

145. *Megoura viciae* BUCKTON

Szeroko rozmieszczony w całej Palearktyce, z wyjątkiem Dalekiego Wschodu, gdzie zastępuje go inny gatunek (*M. crassicauda* MORDVILKO). Występuje prawdopodobnie w całej Polsce, ale znany dotąd tylko z niewielu stanowisk. Z polskiej części Karpat wykazany dotąd tylko z pogórza Tatr.

Prawdopodobnie występuje na całym pogórzu Babiej Góry, ale obserwo-
wałem go tylko raz w Widłach (17 VII 1971), gdzie zebrałem niewielką kolonię tej mszycy z wyki (*Vicia* sp.)

Instytut Zoologiczny PAN
Warszawa, Wilcza 64

PIŚMIENNICTWO

- HEIE O. E. 1969. A list of Danish aphids. 6: *Aphis* L. Ent. Medd., København, **37**: 70-94
- PINTERA A. 1966. Revision of the genus *Cinara* CURT. (*Aphidoidea*, *Lachnidae*) in Middle Europe. Acta ent. bohemoslov., Praga, **63**: 281-321.
- PINTERA A. 1968. Über die Verbreitung der Gattung *Chaitophorus* KOCH (*Aphidoidea*: *Aphidae*). Abh. Ber. Naturkundemus. Görlitz, Leipzig, **44**: 207-209.
- SZELEGIEWICZ H. 1962. Materiały do znajomości mszyc (*Homoptera*, *Aphidina*) Tatr i Podhala. Acta zool. eracov., Kraków, **7**: 157-175.
- SZELEGIEWICZ H. 1967. *Aphis psammophila* sp. n. (*Homoptera*, *Aphididae*) eine in Europa häufig an den Wurzeln von *Jasione montana* L. auftretende Blattlaus. Bull. Acad. pol. Sci., Cl. II, Varsovie, **15**: 555-559.
- SZELEGIEWICZ H. 1968. Mszyce - *Aphidoidea*. Katalog fauny Polski, XXI, 4. Warszawa, 316 pp.

РЕЗЮМЕ

[Заглавие: Заметки по афидофауне Бабьей горы (*Homoptera*, *Aphidodea*)]

В работе содержится список видов тлей, собранных во время непродолжительных экскурсий на Бабью гору и в ее предгорья в 1969-1971 гг., в котором приводится 145 видов. Большинство из них не были известны до настоящего времени из Западных Бескидов, 46 видов являются новыми для польских Карпат, а 3 вида являются новыми для Карпат вообще. Кроме того обнаружено 10 видов новых для фауны Польши. Это: *Pachypappella lactea*, *Eulachnus alticola*, *Aphis veratri*, *Dysaphis chaerophylli*, *Pseudobrevicoryne buhri*, *Hyperomyzus zirnitzii*, *Acyrtosiphon pelargonii potha*, *Pleotrichophorus duponti*, *Sitobion dryopteridis* и *Macrosiphum ordeonensis*.

ZUSAMMENFASSUNG

[Titel: Aphidologische Notizen vom Babia Gora-Gebirge (*Homoptera*, *Aphidodea*)]

Die Arbeit enthält eine Artenliste von Blattläusen, die vom Verfasser im Babia Gora-Gebirge während kurzer Exkursionen in den Jahren 1969–1971 eingesammelt wurden. Die Liste umfasst 145 Arten und Unterarten, von denen die Mehrzahl bisher aus den Westbeskiden nicht bekannt war, 46 für den polnischen Teil der Karpaten und 3 Arten für die ganzen Karpaten neu sind. Ausserdem werden 10 Arten zum ersten Mal aus Polen gemeldet, und zwar: *Pachypappella lactea*, *Eulachnus alticola*, *Aphis veratri*, *Dysaphis chaerophylli*, *Pseudobrevicoryne buhri*, *Hyperomyzus zirnitzii*, *Acyrtosiphon pelargonii potha*, *Pleotrichophorus duponti*, *Sitobion dryopteridis* und *Macrosiphum oredonensis*.

Wskazywanie gatunków

Wskazywanie gatunków... (mirrored text from reverse side)

Wskazywanie gatunków

Wskazywanie gatunków... (mirrored text from reverse side)

Wskazywanie gatunków

Wskazywanie gatunków... (mirrored text from reverse side)

Redaktor pracy - dr hab. A. Riedel